

Representantforslag S
(2013–2014)

fra stortingsrepresentanten Rasmus Hansson

Dokument 8: S (2013–2014)

Representantforslag fra stortingsrepresentanten Rasmus Hansson om å stanse tildelingen av nye blokker i den 23. konsesjonsrunde på norsk sokkel.

Til Stortinget

Bakgrunn

FNs klimapanel konkluderte høsten 2013 med at det er svært sannsynlig at menneskelig aktivitet er en sentral årsak til den observerte globale oppvarmingen. Uten kraftfulle grep for å redusere klimagassutslippene risikerer verden en temperaturøkning på opp mot fem grader før år 2100. En slik utvikling kan ødelegge livsbetingelsene for store deler av verdens befolkning og en stor andel av verdens arter vil bli utryddet.

Norge har på denne bakgrunn forpliktet seg til et mål om å begrense den globale oppvarmingen til to grader sammenliknet med førindustriell tid. Utslipp av CO₂ fra fossil energi er hovedårsaken til de menneskeskapte klimaendringene, og CO₂-konsentrasjonen i atmosfæren vokser raskt. Dersom togradersmålet ikke skal overstiges, er den gjenværende mengden karbon som kan slippes ut svært begrenset. I følge FNs klimapanel, Det internasjonale energibyrådet (IEA) og Carbon Tracker har verden allerede funnet så mye fossil energi at minst to tredeler av de kjente reservene av kull, olje og gass må bli liggende i bakken.

Dette innebærer at nasjoner som produserer kull, olje og gass må avvikle denne virksomheten lenge før ressursene er uttømt. En slik avvikling bør planlegges, vedtas og

gjennomføres på en trinnvis og systematisk måte. Likevel fører Norge fortsatt en petroleumspolitikk som legger opp til å lete uten begrensninger etter stadig mer olje og gass på norsk sokkel. Dette er i direkte strid med ambisjonene om en global klimaløsning, og med intensjonene i norsk olje- og gasspolitikk om å legge langsiktighet og et bredt samfunnsmessig perspektiv til grunn.

Nå pågår arbeidet med den 23. konsesjonsrunden på norsk sokkel. Regjeringens høringsbrev legger blant annet opp til å lyse ut leteblokker i hittil urørte områder i Barentshavet. Samtidig revurderer en rekke finansielle aktører både i Norge og internasjonalt nå sin eksponering mot olje og gass. Det siste eksempelet er Skagenfondene som i slutten av februar 2014 sammenliknet videre investeringer i olje og gass med å fortsette å investere i produksjon av hestevogner etter at bilen var kommet.

På grunn av de lange tidshorizontene i olje- og gassindustrien, vil områder som nå åpnes for leting og hvor det blir gjort drivverdige funn, først komme i produksjon på 2030-tallet. Forslagsstilleren mener at antakelsen om at eventuelle nye funn i 23. konsesjonsrunde faktisk vil kunne utvinnes er uansvarlig overfor olje- og gassindustrien, skattebetalerne og fremtidige generasjoner.

Forslagsstilleren mener klimaendringene er den største utfordring menneskeheten står overfor. Norge er nå i en eksepsjonelt god posisjon til å starte omstillingen til det bærekraftige velferdssamfunnet vi uansett må inn i, og hvor vi vil ha stor fordel av å være tidlig ute. Som ledd i dette mener forslagsstilleren vi derfor bør sette i gang en styrt avvikling av olje- og gassvirksomheten over en tjueårsperiode. Det første steget bør være å stanse tildelingen av nye leteblokker i 23. konsesjonsrunde.

En ny epoke i norsk olje- og gassvirksomhet

Siden starten i 1971 har det blitt produsert totalt ca. 6 milliarder Sm³ oljeekvivalenter fra til sammen 88 felt på norsk sokkel. I følge Oljedirektoratet har olje- og gassvirksomheten gjennom disse årene bidratt med over 9000 mrd. kr til Norges brutto nasjonalprodukt, og den utgjorde i 2012 rundt 23 prosent av verdiskapningen her til lands. Vi har bygget opp et pensjonsfond som ved årsskiftet besto av mer enn 5000 mrd. kr. Forvaltningen av de norske petroleumsressursene har tjent Norge svært godt.

Samtidig er det åpenbart at målet i Stortingsmelding nr. 25 (1973-74) om «et moderat tempo i utvinning av petroleumsressursene» for lengst er forlatt. Det gjelder spesielt de senere år, hvor investeringsanslagene i petroleumsvirksomheten per år har økt fra ca. 58 mrd. kr i 2005 til hele 224 mrd. kr i 2014. Til tross for stadig mer omfattende dokumentasjon på menneskeskapte klimaendringer, har Norges svar vært å akselerere investeringene i olje- og gassvirksomhet.

Mesteparten av kjente fossilreserver må bli liggende

Redusert produksjon og bruk av kull, olje og gass er avgjørende for å redusere globale klimagassutslipp. Klimaforskere har beregnet hvor mye CO₂ vi kan slippe ut i atmosfæren uten at temperaturøkningen overstiger to grader.

Per i dag er de kjente reservene av kull, olje og gass i følge Carbon Tracker beregnet til 2860 Gt CO₂. En rekke internasjonalt anerkjente analyser har konkludert med at to tredeler av disse reservene må bli liggende i bakken, dersom togradersmålet skal nås:

- Den siste rapporten fra FNs klimapanel sier at verdens fremtidige utslipp må begrenses til 990 Gt CO₂, med 66 prosents sannsynlighet for å nå togradersmålet.
- Det internasjonale energibyrået (IEA) sier fremtidige utslipp må begrenses til om lag 1000 Gt CO₂. Det gir bare 50 prosent sannsynlighet for å nå togradersmålet.

- Carbon Tracker konkluderer med at fremtidige utslipp må begrenses til 900 Gt CO₂, med 80 % sannsynlighet for nå togradersmålet.

Nøyaktig hvor mye som gjenstår av karbonbudsjettet avhenger blant annet av anslag for fremtidige utslipp av andre klimagasser enn CO₂, innslag av karbonfangst og laging, og risiko for raske tilbakekoblingseffekter. Det kan også innvendes at selv FNs klimapanel karbonbudsjett på 990 Gt CO₂ er for høyt, både fordi et slikt utslippsnivå fremdeles innebærer stor risiko for å ikke nå togradersmålet, og fordi selv en oppvarming på bare to grader kan gi farlige konsekvenser og ytterligere temperaturøkning på sikt.

I følge FNs klimapanel var de globale klimautslippene i 2011 om lag 38 Gt CO₂, og utslippene vokser fortsatt. Med dagens utslippstakt er det altså mindre enn tretti år igjen til taket er nådd.

Betydelige mengder olje og gass må også forbli i bakken

For Norge er karbonbudsjettet for olje og gass av størst betydning. Nøyaktig hvor mye olje og gass som må bli liggende, avhenger av hvor stor andel av budsjettet som skal utgjøres av kull. Men selv IEAs moderate anslag for fremtidig karbonbudsjett innebærer at om lag 40 prosent av globalt kjente olje- og gassreserver ikke kan utvinnes.

I en analyse basert på IEAs anslag og utført på oppdrag for Miljøverndepartementet, konkluderer Rystad Energy med at 35 prosent av kjente globale oljereserver og 38 prosent av kjente globale gassreserver må bli liggende i bakken dersom togradersmålet skal nås med mer enn 50 prosent sannsynlighet.

Hva som vil være Norges rettmessige andel av det gjenværende globale budsjettet for olje- og gassproduksjon er et sammensatt spørsmål. Forslagsstilleren mener det er tunge etiske argumenter for at Norge som et land som har tjent mye penger på fossil energi i mange tiår,

bør få en mindre andel enn fattigere land som ikke har kommet i gang med kommersiell drift av sine olje- og gassressurser. Det vil i alle tilfeller være krevende å argumentere for at Norges andel av karbonbudsjettet bør være større enn andre lands andeler.

Det innebærer at selv i et svært optimistisk scenario hvor den globale kullproduksjonen faller dramatisk, vil betydelige deler av allerede kjente olje- og gassreserver på norsk sokkel måtte bli liggende i bakken.

Svært usikkert om fremtidige funn vil kunne utvinnes

I rapporten til Miljøverndepartementet går Rystad Energy nærmere inn på hvilke reserver som bør utvinnes og hvilke som bør bli liggende, basert på kommersielle kriterier. Analysen konkluderer med at en oljepris på 72 dollar per fat vil føre til at en tilstrekkelig andel kjente oljereserver ikke vil bli produsert. Med andre ord vil reserver med en høyere pris enn dette, som for eksempel produksjon i arktiske strøk, fra dyptliggende reservoarer, på dypt vann, og fra oljesand, måtte bli værende i bakken.

Når det gjelder gass, er en betydelig andel av de kjente reservene allerede i dag ikke lønnsomme å produsere, som for eksempel det enorme Shtokmanfeltet i Russland. Derfor antar Rystad Energy at nesten all kommersiell salgbar gass (97 prosent) i dagens kjente reserver vil kunne produseres innenfor togradersmålet. Dette regnestykket bygger på en forutsetning om en kraftig vekst i den globale gassproduksjonen fram til 2045, etterfulgt av et dramatisk produksjonsfall ned til en tredel i perioden 2045 til 2055. Den antatte sterke produksjonsveksten fram til 2045 rimer imidlertid dårlig med forventninger om overgang til fornybar energi, særlig i Europa. Det brå og kortvarige produksjonsfallet etterpå fremstår urealistisk, og vil hvis det inntreffer bety en kollaps i gassindustrien.

Selv om vi legger til grunn de diskutable forutsetningene, er det imidlertid klart at eventuelle funn som gjøres etter 2014 i liten grad vil kunne utvinnes innenfor togradersmålet. Funn i nye områder, eksempelvis i Barentshavet sørøst, vil ikke kunne settes i produksjon før tidligst nærmere 2030-tallet, og vil dermed ha svært kort levetid før produksjonen må trappes kraftig ned.

Styrt utfasing er ansvarlig politikk

Forslagsstilleren mener at hensynet til langsiktighet og forutsigbarhet for petroleumsnæringen tilsier at vi må stanse leting etter mer olje og gass. Det samme gjelder hensynet til skattebetalerne som betaler mesteparten av letekostnadene gjennom oljeindustriens skattefradrag.

I rapporten til Miljøverndepartementet, som i utstrakt grad brukes som argument for dagens petroleumpolitikk, hevder Rystad Energy at det innenfor rammen av togradersmålet er rom for videre leting på norsk sokkel. Argumentet er at nye funn kan være rimeligere å utvinne enn dagens kjente reserver. Dersom denne logikken skal legges til grunn forutsetter den at det fastsettes et tak på hvor mye olje og gass Norge totalt kan utvinne fra sokkelen. Hvis det gjøres nye funn som ønskes satt i produksjon må det dermed føre til at andre tilsvarende felt blir stengt. I dag er denne forutsetningen imidlertid ikke til stede. Tvert om blir det stadig funnet og åpnet nye felt som øker de samlede norske petroleumsreservene og tilhørende CO₂-utslipp.

I stedet for å vente på at olje- og gassprisene skal komme til et nivå som gjør at markedet tar hånd om problemet, mener forslagsstilleren derfor at Stortinget bør sende et tydelig signal for å unngå at selskapene gjør store investeringer i å lete etter ressurser som ikke kan utvinnes.

Petroleumsindustrien har gitt Norge arbeidsplasser, spisskompetanse, teknologi og økt materiell velstand. Få land har fått like stor glede av å være en storprodusent av fossil energi, ikke minst fordi norske myndigheter har lyktes i å forvalte inntektene på en fornuftig måte gjennom etableringen av Statens Pensjonsfond Utland (SPU). Denne politikken gir oss også muligheten til å gjennomføre en politisk styrt avvikling av petroleumsindustrien, uten at vi må ofre noe som er viktig i norske samfunnet.

Med en styrt avvikling over en tjueårsperiode sikrer vi forutsigbare rammevilkår for petroleumsnæringen og øvrig norsk næringsliv. Arbeidskraften og kompetansen som i dag er bundet til fossilindustrien vil gradvis overføres til nye næringer. Samtidig får samfunnet god tid til å tilpasse seg bortfallet av skatteinntekter.

Stans i tildelinger av nye leteblokker

I februar 2014 sendte Regjeringen et forslag ut på høring om å utlyse ytterligere 61 blokker i 23. konsesjonsrunde, fordelt på 7 blokker i Norskehavet, 34 blokker i Barentshavet sørøst og 20 blokker i resten av Barentshavet sør.

Forslagsstilleren mener dette strider mot selve formålet med norsk klimapolitikk, nemlig å begrense oppvarmingen til maksimalt to grader. Det er derfor nødvendig med en ny retning for norsk olje- og gasspolitikk. Som et første steg bør det ikke tildeles noen nye leteblokker i 23. konsesjonsrunde. Vedtaket bør følges opp av en forpliktende plan for utfasing av norsk oljevirksomhet, samtidig som det satses massivt på utvikling av nye grønne arbeidsplasser som tar i bruk fornybare norske ressurser og kompetansen Norge har opparbeidet seg som petroleumsnasjon. Forslagsstilleren understreker at alternativet til en gradvis utfasing vil være at avviklingen av næringen må skje enda raskere når en tilstrekkelig ambisiøs og rettferdig klimaavtale blir vedtatt.

På denne bakgrunn fremmes følgende

Forslag:

Stortinget ber regjeringen om å stanse tildelingen av nye blokker i den 23. konsesjonsrunden på norsk sokkel.

20. mars 2014

Rasmus Hansson